

ระเบียบวิธีวิจัย

เนื้อหาในบทนี้ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ของระเบียบวิธีวิจัยเรื่อง "ความยึดมั่นผูกพันในศาสนาของชาวพุทธ : ศึกษาเฉพาะกรณีชาวพุทธในกลุ่มวัดพระธรรมกาย พุทธสถานสันติอโศก และวัดชลประทานรังสฤษดิ์" ดังต่อไปนี้

1. นิยามเชิงปฏิบัติการและขอความที่ใช้วัดตัวแปร
2. การวัดความเที่ยงตรงและความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ
3. กลุ่มประชากร และการสุ่มตัวอย่าง
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. นิยามเชิงปฏิบัติการและขอความที่ใช้วัดตัวแปร

ความยึดมั่นผูกพันในศาสนา หมายถึง ความยึดมั่นผูกพันต่อความสืบเนื่อง ความยึดเหนี่ยว และการควบคุม หรือบรรทัดฐานของศาสนา โดยมีการเสียสละและการลงทุนลงแรงกับกลุ่ม การมีส่วนร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่ม และละความสัมพันธ์นอกกลุ่มที่ทำลายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกลุ่ม การเปลี่ยนบุคคลไปสู่รูปแบบที่กลุ่มกำหนด

ความยึดมั่นผูกพันในศาสนาแบ่งออกเป็น 3 ประเภท แต่ละประเภทมีกลไกที่ใช้ในการวัดอยู่ 2 กลไก ดังนั้น กลไกของความยึดมั่นผูกพันในศาสนาซึ่งใช้ในการศึกษาคั้งนี้มี 6 ตัว คือ การงควั่น การลงทุน การถอดถอนตัวเองจากสังคมเดิม การรวมเป็นกลุ่ม การลดตัวคน การละตัวคน ซึ่งรายละเอียดในการนิยามกลไกเหล่านี้และขอความที่ใช้ในการวัดมีดังต่อไปนี้

1) การงควั่น เป็นกระบวนการลดทอน (dissociative) ของความยึดมั่นผูกพันต่อความสำนึกและความสืบเนื่องของระบบ (cognitive-continuance commitment) หมายถึง การเสียสละความสะดวกสบาย ความผูกพันที่เคยประพฤติกมา ในที่นี้จะทำการวัดจากพฤติกรรมของชาวพุทธ

แต่ละท่านในวัด/สำนักที่ทำการศึกษาวางจะมีการงศวัน (sacrifice)

เพื่อที่จะมีความยึดมั่นผูกพัน

ต่อความสำนึกและความสืบนื่องของระบบมากน้อยเพียงใด

ข้อความที่ได้วัด คือ

14. ท่านดื่มสุราหรือไม่
15. ท่านสูบบุหรี่หรือไม่
16. ท่านรับประทานอาหารตามห้องอาหารและภัตตาคารหรือไม่
17. ท่านมีเพศสัมพันธ์หรือไม่
18. ท่านประพฤติพรหมจรรย์หรือไม่
19. ท่านดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ที่ประหยัดและเรียบง่ายหรือไม่
20. ท่านใช้เครื่องประดับ แต่งร่างกาย (เช่น สร้อยคอ แหวน ฯลฯ) หรือเครื่องสำอางหรือไม่
21. ท่านไปชมภาพยนตร์และสังคนครหรือไม่
22. ท่านดูโทรทัศน์และฟังวิทยุประเภทข่าวหรือไม่
23. ท่านดูโทรทัศน์และฟังวิทยุประเภทบันเทิงหรือไม่
24. ท่านดูโทรทัศน์และฟังวิทยุประเภทสารคดีหรือไม่
25. ท่านซอสลากกินแบ่งรัฐบาลและเล่นหวยใต้ดินหรือไม่
26. ท่านเล่นไพ่และการพนันหรือไม่
27. ท่านเล่นแชร์หรือไม่
28. ท่านปฏิบัติในศีล 5 หรือไม่
29. ท่านปฏิบัติในศีล 8 หรือไม่

การให้คะแนน

สำหรับข้อความในมาตรวัดนี้โดยเนื้อหาแบ่งออกเป็นข้อความเชิงบวกและข้อความเชิงลบ

ข้อความที่เป็นเชิงลบ มีข้อ 14-17, 21-27 โดยคะแนนของแต่ละข้อความจะเป็นดังนี้

เป็นประจำ	1	คะแนน
บ่อย ๆ	2	คะแนน
ค่อนข้างบ่อย	3	คะแนน
เป็นครั้งคราวหรือบางครั้ง	4	คะแนน
ไม่เลยหรือเกือบไม่เลย	5	คะแนน

ข้อความที่เป็นเชิงบวก มีข้อ 18-20, 28-29 โดยคะแนนของแต่ละข้อความจะเป็นดังนี้

เป็นประจำ	5	คะแนน
บ่อย ๆ	4	คะแนน
ค่อนข้างบ่อย	3	คะแนน
เป็นครั้งคราวหรือบางครั้ง	2	คะแนน
ไม่เลยหรือเกือบไม่เลย	1	คะแนน

2) การลงทุน เป็นกระบวนการเข้าร่วม (associative) ของความยึดมั่นผูกพันต่อความสำคัญและความสืบเนื่องของระบบ หมายถึง การลงทุนทั้งทางด้านการเงิน เวลา และพลังงานกับ

กลุ่ม

ข้อความที่ใช้วัด คือ

30. ท่านช่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานวัด/สำนักของท่านหรือไม่
31. ท่านบริจาคเงินหรือสิ่งของให้แก่วัด/สำนักของท่านหรือไม่
32. ท่านต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมของวัด/สำนักหรือไม่
33. ท่านไปฟังธรรมที่วัด/สำนักหรือไม่
34. ท่านได้อ่านหนังสือธรรมะที่ทางวัด/สำนักจัดทำขึ้นหรือไม่
35. ท่านไปพักค้างที่วัด/สำนักเพื่อปฏิบัติธรรมหรือไม่

การให้คะแนน

ข้อความในมาตราวัดนี้โดยเนื้อหาแล้วเป็นข้อความเชิงบวกทั้งหมด การให้คะแนนแต่ละข้อความ

จึง เป็นดังต่อไปนี้

เป็นประจำ	5 คะแนน
บ่อย ๆ	4 คะแนน
ค่อนข้างบ่อย	3 คะแนน
เป็นครั้งคราวหรือบางครั้ง	2 คะแนน
ไม่เลยหรือเกือบไม่เลย	1 คะแนน

3) การถกถอนตัวเองจากสังคมเดิม (renunciation) เป็นกระบวนการลทอน (dissociative) ของความยึดมั่นผูกพันต่อความยึดเหนี่ยวของกลุ่ม (cathectic-cohesion commitment) หมายถึง การถกถอนความสัมพันธ์กับกลุ่มอ้างอิงเดิม หรือความสัมพันธ์ที่อาจทำลายความสัมพันธ์ของบุคคลที่มีต่อวัด/สำนัก

ข้อความที่ไขว้คือ

36. ท่านใช้เสื้อผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม (เช่น ชุดขาว, ชุดบ่อฮ่อม) หรือไม่
37. ท่านคุ้นเคยกับปฏิบัติกรรมของ วัด/สำนักก่อนมาปฏิบัติกรรมหรือไม่
38. ท่านคบหากับเพื่อนนักปฏิบัติกรรมสำนักเดียวกันกับท่านเฉพาะที่วัด/สำนักมาน้อยแค่ไหน
39. ท่านคบหากับเพื่อนนักปฏิบัติกรรมสำนักเดียวกันกับท่านนอกเหนือจากที่วัด/สำนักมาน้อยแค่ไหน
40. ท่านคบหากับเพื่อนที่ไม่ใช่ปฏิบัติกรรมร่วมสำนักเดียวกันกับท่านอยู่หรือไม่
41. ท่านหักทลายกับเพื่อนนักปฏิบัติกรรมด้วยคำศัพท์เฉพาะที่วัด/สำนักท่านแก่งตั้งขึ้นหรือไม่
42. ท่านแสดงตัวเป็นผู้ปฏิบัติกรรมของวัด/สำนักกับญาติพี่น้องและเพื่อนหรือไม่

การให้คะแนน

ข้อความในมาตราวัดนี้ มีข้อ 40 เป็นข้อความเชิงลบ นอกนั้นเป็นข้อความเชิงบวก การให้คะแนนจะเป็นดังต่อไปนี้

ข้อความในเชิงบวก ให้คะแนนเรียงตามลำดับคือ 4, 3, 2, 1 คะแนน ส่วนข้อความในเชิงลบ การให้คะแนนเป็น 1, 2, 3, 4 คะแนนตามลำดับ

4) การรวมเป็นกลุ่ม (communion) เป็นกระบวนการเข้าร่วมของความยึดมั่นผูกพัน
 ของความยึดเหนี่ยวของกลุ่ม หมายถึง การมีส่วนร่วมกับกลุ่มกับสมาชิกภายในกลุ่มอย่างสนิทสนมเป็นอันหนึ่ง
 อันเดียวกัน

ข้อความที่ใช้วัด คือ

43. ท่านมีส่วนร่วมในการทำงานหรือกิจกรรมของวัดที่ท่านทำงานเป็นกลุ่มหรือไม่
44. ท่านมีการรับประทานอาหารร่วมกันหรือไม่
45. ท่านมีการพบปะสังสรรค์ เลวลาธรรม ประชุม นิ่งสมาธิ หรือปฏิบัติธรรมร่วมกันหรือไม่
46. ท่านเข้าร่วมในงานบุญ งานพิธี หรืองานประเพณีของวัด/สำนักหรือไม่

การให้คะแนน

ข้อความในมาตราวัดนี้ มีข้อ 39, 40 เป็นข้อความเชิงลบ นอกนั้นเป็นข้อความเชิงบวก
 การให้คะแนนจะเป็นดังต่อไปนี้

เป็นประจำ	5	คะแนน
บ่อย ๆ	4	คะแนน
ค่อนข้างบ่อย	3	คะแนน
เป็นครั้งคราวหรือบางครั้ง	2	คะแนน
ไม่เลยหรือเกือบไม่เลย	1	คะแนน

5) การลดทอน (mortification) เป็นกระบวนการลดทอน (dissociative)
 ของความยึดมั่นผูกพันที่สนับสนุนบรรทัดฐาน (evaluative-control commitment) หมายถึง การที่
 บุคคลประเมินค่าตัวเอง เปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพตัวเองและพยายามสร้างตัวเองให้ไปสู่การปฏิบัติตาม
 แนวทางและรูปแบบที่กำหนดโดยกลุ่ม

ข้อความที่ใช้วัด คือ

47. ท่านมีการวิพากษ์วิจารณ์ข้อบกพร่องซึ่งกันและกันกับเพื่อนนักปฏิบัติธรรมหรือไม่
48. ท่านมีการเปิดเผยข้อบกพร่องของตัวเองแก่หมู่คณะหรือเพื่อนนักปฏิบัติธรรมหรือไม่
49. ท่านมีการตรวจตราความประพฤติของเพื่อนนักปฏิบัติธรรมซึ่งกันและกันหรือไม่

50. ท่านนำหนังสือธรรมะหรือคำสอนที่วัด/สำนักจัดทำขึ้นเพื่อไปศึกษาปฏิบัติหรือไม่
51. สมาชิกในวัด/สำนักท่านเคารพนับถือโดยใช่เหตุอย่างไร
52. ในวัด/สำนักของท่านมีการลงโทษผู้กระทำผิดโดยการประกาศความผิดต่อสาธารณชนหรือไม่ ถ้ามีท่านเห็นด้วยหรือไม่
53. ในวัด/สำนักของท่านมีการลงโทษผู้กระทำผิดโดยการยกเลิกสิทธิบางอย่างในช่วงระยะเวลาหนึ่งหรือไม่ ถ้ามีท่านเห็นด้วยหรือไม่
54. ในวัด/สำนักของท่านมีการลงโทษผู้กระทำผิดโดยการขับไล่ออกจากวัดหรือไม่ ถ้ามีท่านเห็นด้วยหรือไม่
55. ในวัด/สำนักของท่านมีการลงโทษผู้กระทำผิดโดยไม่ให้เข้าร่วมกิจกรรมของวัด/สำนักหรือไม่ ถ้ามีท่านเห็นด้วยหรือไม่
56. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าตัวเองจะไม่มี ความหมายถ้าไม่ใกล้ชิดหรือเป็นสมาชิกในวัด/สำนัก

การให้คะแนน

ข้อความในมาตราวัดนี้ เป็นข้อความในเชิงบวกทั้งหมด การให้คะแนน ให้เรียงตามลำดับดังนี้ 5, 4, 3, 2, 1 คะแนน ยกเว้นในข้อ 51 การให้คะแนนเรียงตามลำดับดังนี้คือ 1, 2, 3, 4, 5 คะแนน

6) การละตัวตน (transcendence) เป็นกระบวนการเข้าร่วมของความยึดมั่นผูกพันต่อการควบคุมหรือความยึดมั่นผูกพันต่อมรรคัตถฐาน หมายถึง ความศรัทธาและการยอมรับในอุดมการณ์ของกลุ่ม

ข้อความที่ใช้วัด คือ

57. ท่านเห็นว่าอุดมการณ์ของกลุ่มสื่อธิบายธรรมชาติของมนุษย์ได้
58. ท่านเห็นว่าอุดมการณ์ของกลุ่มให้ความชอบธรรมในพฤติกรรมของ ท่านหรือไม่
59. ท่านเห็นว่าอุดมการณ์ของกลุ่มเป็นตัวตัดสินใจในขั้นสุดท้ายของท่านหรือไม่
60. ท่านปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันจากการแนะนำของกลุ่มหรือไม่
61. ท่านยอมรับและปฏิบัติตามอุดมการณ์ของกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มยอมรับท่านหรือไม่

62. ท่านมีความศรัทธาในพระรัตนตรัยหรือไม่
63. ท่านมีความเคารพในหมู่สงฆ์หรือไม่
64. ท่านมีความเคารพเชื่อฟังในเมตตาของภุมหรือไม
65. ท่านเชื่อมั่นในการทำความดีหรือไม่
66. ท่านมีความเพียรในการปฏิบัติธรรมหรือไม่

การให้คะแนน

ข้อความทั้งหมดเป็นข้อความเชิงบวกทั้งหมด การให้คะแนนให้เรียงไปตามลำดับคือ

5, 4, 3, 2, 1 คะแนน

2. การทดสอบความเที่ยงตรง (validity) และความเชื่อถือได้ (reliability) ของเครื่องมือวัด

2.1 ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (validity)

ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ หมายถึง ลักษณะที่บ่งให้ทราบว่า เครื่องมือนั้นสามารถวัดในสิ่งที่ต้องการจะวัดได้อย่างตรงประเด็นมากน้อยเพียงใด ถ้าเครื่องมือสามารถวัดในสิ่งที่ต้องการวัดได้ตรงประเด็นมาก เรียกว่า เครื่องมือนั้นมีความเที่ยงตรงสูง (สุบรรณ และชัยวัฒน์, 2522 : 219)

ความเที่ยงตรงของเครื่องมือวัดจะประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

- (1) เครื่องมือที่ใช้วัดในทัศนนั้น ใ้วัดในทัศนนั้น ๆ จริงหรือไม่
- (2) มโนทัศนนั้น ๆ มีความถูกต้องในการวัดหรือไม่ (Bailey, 1978 : 57)

ในการทดสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือวัด เริ่มต้นจากใช้แนวคิดทางทฤษฎีที่กล่าวถึงตัวแปรหรือมโนทัศน์ที่ใช้ศึกษามาสร้างมาตรวัด โดยเทียบเคียงกับเนื้อหา และนำไปทดสอบกับบุคคลที่เป็นสมาชิกในวัคพระธรรมกาย สันติอโศก และวัคชลประทานรังสฤษฎี หลังจากนั้นได้นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและกรมการวิทยานิพนธ์ตรวจสอบแก้ไขคำถามต่าง ๆ อีกครั้งหนึ่ง

2.2 ความเชื่อถือได้ของเครื่องมือวัด (reliability)

ความเชื่อถือใจของเครื่องมือวัด หมายความว่า เครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้วัดมีความสอดคล้องกันหรือไม่

ในการทดสอบความเชื่อถือใจของเครื่องมือ ได้ทดสอบด้วยการทำ pretest กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ซึ่งเป็นชาวพุทธในชมวนการชาวพุทธใหม่ ประกอบด้วยชาวพุทธที่ไปปฏิบัติธรรมที่วัดพระธรรมกาย 10 คน พุทธสถานสันติอโศก 10 คน และวัดชลประทานรังสฤษดิ์ 10 คน จากนั้นจึงนำค่าคอมของตัวแปรต่าง ๆ แต่ละตัวมาทดสอบหาความเชื่อมั่น โดยประเมินด้วยคอมพิวเตอร์ หาค่า reliability coefficient alpha เพื่อพิจารณาว่าข้อมูลหรือค่าคอมที่ได้รับมามีความสอดคล้องกันภายในหรือไม่ จากนั้นจึงตัดข้อความที่ไม่สอดคล้องกันออกไป โดยดูจากหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. ค่าสหสัมพันธ์ของข้อความทั้งหมด (corrected item total correlation) คือ ค่าสหสัมพันธ์ของคะแนนแต่ละข้อความกับคะแนนของข้อความทั้งหมด หลังจากนั้นเอาคะแนนของข้อความค่าตามนั้น ๆ ออกไปจากคะแนนรวมแล้ว เมื่อพิจารณาโดยการเปรียบเทียบกับข้อความอื่น ๆ แล้วมีค่าต่ำกว่าข้อความอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด จะถือว่าข้อความนั้นขาดความสอดคล้องกับข้อความที่เหลือของมาตราวัดนั้น ๆ

2. ค่า (alpha if item deleted) คือ ค่าที่แสดงให้เห็นว่า ถ้าตัดข้อความใดข้อความหนึ่งออกไป จะทำให้ค่าความเชื่อถือใจของตัวแปรนั้น ๆ มีค่าเป็นเท่าใด ถ้าต่ำกว่าทำให้ค่า coefficient alpha สูงขึ้น ก็จะต้องตัดข้อความนั้นออกไป

แต่อย่างไรก็ตาม การตัดข้อความต่าง ๆ ที่จะใช้วัดตัวแปรแต่ละตัว ต้องคำนึงถึงความถูกต้องของเครื่องมือวัดด้วย กล่าวคือ แม้ข้อความใดจะทำให้ค่าความเชื่อถือใจต่ำ แต่หากตัดข้อความนั้นออกไปจะทำให้เนื้อหาของการวัดตัวแปรนั้นขาดไปหรือไม่ครอบคลุมก็ควรจะต้องคงข้อความนั้นไว้ แม้จะทำให้ค่าความเชื่อถือใจลดลงไปบ้าง

จากการใช้หลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ในการทดสอบความเชื่อถือใจของมาตราวัดตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งได้แก่ มาตราวัดการเสียสละ การลงทุน การถอยถอนตัวเองจากสังคมเกม การรวมเป็นกลุ่ม การฉกตัวคน และการละตัวคน (ไปรคยูแบบสอบถามในภาคผนวก ก.) ปรากฏว่า มาตราวัดแต่ละตัวมีค่า coefficient alpha ดังนี้

มาตรวัดการเสียสละ	มีค่า	alpha	0.59464
มาตรวัดการลงทุน	มีค่า	alpha	0.75889
มาตรวัดการถอดถอนตัวเองจากสังคมเดิม	มีค่า	alpha	0.38811
มาตรวัดการรวมเป็นกลุ่ม	มีค่า	alpha	0.38402
มาตรวัดการลัดท้วง	มีค่า	alpha	0.56368
มาตรวัดการละท้วง	มีค่า	alpha	0.74373

จะเห็นว่า ค่า α ของมาตรวัดการถอดถอนตัวเองจากสังคมเดิมและมาตรวัดการรวมเป็นกลุ่ม มีค่า α เท่า คือ 0.38811 และ 0.38402 ตามลำดับ สำหรับมาตรวัดการถอดถอนตัวเองจากสังคมเดิม เมื่อดูจากตารางที่ 1 จะเห็นว่าข้อความที่ 43 และ 44 มีค่าสหสัมพันธ์ (corrected item total correlation) ที่ต่ำที่สุด คือ -0.17631 และ -0.17904 นอกนั้นมีค่าตั้งแต่ -0.04 ถึง 0.52 และเมื่อตัดข้อความที่ 43 ออก จะเห็นว่าค่า α เพิ่มขึ้นจาก 0.38811 เป็น 0.46705 และถ้าตัดข้อความที่ 44 ออก ค่า α จะเพิ่มเป็น 0.51077 ดังนั้น ในการศึกษารุ่นนี้จึงตัดข้อความที่ 43 และ 44 ออก ซึ่งจะทำให้ค่า α สูงกว่า เมื่อนำข้อความที่เหลือไปหาค่า coefficient α ใหม่ ก็ได้ค่า 0.63317 (ดูจากตารางที่ 2)

มาตรวัดอื่น ๆ ก็ใช้วิธีทำนองเดียวกันกับที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้น ค่า α ของมาตรวัดต่าง ๆ เมื่อได้ปรับปรุงแก้ไขข้อความในบางข้อแล้ว มีดังนี้

มาตรวัดการเสียสละ	มีค่า	alpha	0.59464
มาตรวัดการลงทุน	มีค่า	alpha	0.75889
มาตรวัดการถอดถอนตัวเองจากสังคมเดิม	มีค่า	alpha	0.63317
มาตรวัดการรวมเป็นกลุ่ม	มีค่า	alpha	0.85427
มาตรวัดการลัดท้วง	มีค่า	alpha	0.66871
มาตรวัดการละท้วง	มีค่า	alpha	0.74373

ห้องสมุด
แผนกอิสระสังคมวิทยา

ตารางที่ 1

ข้อความ	corrected item- total correlation	alpha if item- deleted
36	0.47900	0.17284
37	0.25355	0.30704
38	0.52150	0.23581
39	0.39711	0.27958
40	-0.05421	0.43612
41	0.40953	0.22625
42	-0.04717	0.44897
43	-0.17631	0.46705
44	-0.17904	0.51077

alpha = 0.38811

ตารางที่ 2

ข้อความ	corrected item- total correlation	alpha if item- deleted
36	0.46858	0.55018
37	0.11300	0.68155
38	0.50778	0.56607
39	0.36374	0.60070
40	0.12887	0.65028
41	0.55476	0.51351
42	0.40351	0.57602

alpha = 0.63317

3. ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ชาวพุทธที่สังกัดวัด/สำนัก ดังต่อไปนี้คือ วัดพระธรรมกาย พุทธสถานสันติอโศก และวัดชลประทานรังสรรค์ การสุ่มตัวอย่างนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) เหตุที่เลือก 3 วัด/สำนักนี้ เพราะ (1) เป็นตัวแทนของกลุ่มศาสนาที่เป็นที่สนใจของคนจำนวนมาก ทั้งที่ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี ได้นำมาเขียนลงในนิตยสาร หมอชาวบ้าน ตั้งแต่ฉบับเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนพฤศจิกายน 2530 เป็นต้น โดยกลุ่มศาสนาก็คงกล่าว ก็คือ สวนโมกข์ ธรรมกาย และสันติอโศก (2) เป็นตัวแทนกลุ่มศาสนากิ่งกล้าและอยู่ในเขตกรุงเทพฯ และจังหวัดปริมณฑลกรุงเทพฯ ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะที่ไม่แตกต่างกันมากในเรื่องสถานภาพ คือ เป็นชาวเมือง

การสุ่มตัวอย่างขั้นที่ 2 ใช้การสุ่มเชิงช่วงชั้นอย่างไม่เป็นสัดส่วน (Disproportional Stratified Sampling) โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาในแต่ละวัด/สำนักเป็นอัตราส่วน

1 : 1 : 1

การสุ่มตัวอย่างในขั้นสุดท้าย ผู้วิจัยตั้งใจจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างกระจายแบบง่าย (simple random sampling) เพื่อที่จะเปิดโอกาสให้แต่ละหน่วยมีโอกาสได้รับเลือกเป็นตัวอย่างเท่า ๆ กัน แต่เมื่อได้ลงไปเก็บข้อมูลแล้วไม่อาจทำได้ เนื่องจากไม่มีรายชื่อสมาชิกของวัด/สำนักครบทุกแห่ง นอกจากนั้น การเก็บข้อมูลโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างกระจายแบบง่าย จะต้องใช้วิธีส่งทางไปรษณีย์แล้วให้ผู้นับส่งกลับมา ซึ่งจะต้องใช้เวลาเก็บข้อมูลนานและเสียค่าใช้จ่ายสูง เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีเงินทุนและเวลาในการวิจัยจำกัด ดังนั้น จึงเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) แทน โดยการเก็บข้อมูลจากชาวพุทธที่ไปปฏิบัติธรรมที่วัด/สำนักในวันที่ชาวพุทธไปวัดกันมากที่สุด จากการสอบถามผู้ที่ไปวัด/สำนักแต่ละแห่งพบว่า วันที่ชาวพุทธจะไปวัด/สำนักกันมากที่สุด ก็คือ วันอาทิตย์ ดังนั้น จึงไปเก็บข้อมูลที่วัด/สำนักแต่ละแห่งในวันอาทิตย์ โดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ

จากการสุ่มตัวอย่างตามวิธีการขั้นต้น ได้ส่งแบบสอบถามไปเก็บแต่ละวัด/สำนัก ประมาณ
แห่งละ 120 ชุด ได้รับแบบสอบถามคืนมาดังนี้

- วัดพระธรรมกาย ใ้แบบสอบถามกลับมา 109 ชุด เสีย 27 ชุด เหลือ 82 ชุด
- พุทธสถานสันติอโศก ใ้แบบสอบถามกลับมา 89 ชุด เสีย 20 ชุด เหลือ 69 ชุด
- วัดชลประทานรังสฤษดิ์ ใ้แบบสอบถามกลับมา 103 ชุด เสีย 27 ชุด เหลือ 76 ชุด

(เหลือที่แบบสอบถามเสียมาก เนื่องจากมีผู้ตอบว่าปฏิบัติธรรมจากวัด/สำนักอื่น)

เมื่อรวมแบบสอบถามทั้งหมดปรากฏว่าใ้แบบสอบถามทั้งสิ้น 227 ชุด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้จะใช้แบบสอบถาม โดยใช้วิธีไปเก็บเองที่วัด/สำนัก โดยใ้แจกแบบสอบถามแห่งละ 6 คน แล้วคอยชี้แจงกับเก็บแบบสอบถามมาด้วย เนื้อหาของแบบสอบถามที่ใ้เน้นแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ คือ

- ก. แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ข. แบบสอบถามวัดความยึดมั่นผูกพัน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้
 - ข้อ 14-29 เป็นข้อความที่ใช้วัดการงดเว้น
 - ข้อ 30-35 เป็นข้อความที่ใช้วัดการลงทุน
 - ข้อ 36-42 เป็นข้อความที่ใช้วัดการถอดถอนตัวเองจากสังคมเดิม
 - ข้อ 43-46 เป็นข้อความที่ใช้วัดการรวมเป็นกลุ่ม
 - ข้อ 47-56 เป็นข้อความที่ใช้วัดการเลิกทำตน
 - ข้อ 57-66 เป็นข้อความที่ใช้วัดการละตัวตน

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการศึกษานี้ได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSSX ประมวลข้อมูลและจัดทำตารางวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อนำเสนอและสรุปผลการวิจัย สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อนำเสนอและสรุปผลการวิจัย สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้ คือ

1. การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ความน่าเชื่อถือ (reliability coefficient alpha) เป็นการทดสอบความน่าเชื่อถือของมาตรวัดตัวแปรต่าง ๆ คือ ระดับการงกเว่น การลงทุน การถอดถอนตัวเองจากสังคมเดิม การรวมเป็นกลุ่ม การลคตัวคน และการละตัวคน
2. การใช้ตารางแจกแจงความถี่ (Frequencies) โดยระบุค่าข้อมูลเป็นร้อยละ สำหรับพรรณนาดัชนีโดยทั่ว ๆ ไปของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนาข้อมูลเกี่ยวกับระดับความยึดมั่นผูกพัน
3. การวิเคราะห์การผันแปร (Analysis of variance) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวัด/สำนักกับความยึดมั่นผูกพัน
4. การวิเคราะห์การจำแนกหมู่ (Multiple Classification Analysis หรือ MCA) ประกอบการวิเคราะห์การผันแปรในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวัด/สำนักกับความยึดมั่นผูกพัน

กล่าวโดยสรุปในมทนี้ เป็นการอธิบายถึงระเบียบวิธีการศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ในส่วนแรกเป็นเรื่องการนิยามเชิงปฏิบัติการและข้อความที่ใช้วัดตัวแปร เพื่อจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัด/สำนักกับความยึดมั่นผูกพัน ส่วนที่สองเป็นการทดสอบหาค่าความเชื่อถือได้ และความถูกต้องของเครื่องมือวัด ในส่วนที่สามเป็นการกล่าวถึงกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ชาวพุทธที่ไปปฏิบัติธรรมที่วัดพระธรรมกาย พุทธสถานสันติอโศก และวัดชลประทานรังสฤษฎ์ และกล่าวถึงวิธีการสุ่มตัวอย่างเพื่อกระจายผลการวิเคราะห์ ในส่วนที่สี่เป็นการกล่าวถึงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อจะมาวิเคราะห์ และในส่วนสุดท้ายเป็นการอธิบายถึงสถิติที่จะใช้ในการวิเคราะห์ ผลการวิเคราะห์ทางสถิติจะได้นำแสดงในรายละเอียดในมทที่ 4